

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

III. De curâ animarum Episcopis commissâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

tium meruerunt: quiq; non favoris humani suffragio, sed divino munere sublimati, nihil sibi de præstantiâ sui principatus applaudunt. Quos non inflat honor acceptus, sed exercet labor impostus, quia non excellentiam suam cogitant provec̃ti, sed sarcinam: nec gloriantur de officii dignitate, sed sudant potius constituti sub onere. Tales scriptura divina speculatores appellat, qui speculantur actûs omnium, & qualiter unusquisq; cum suis in domo, qualiter in civitate cum civibus vivat, intentione religiosa curiositatis explorant, &c.

CAP. III.

De curâ animarum Episcopis commissâ.

I.

PAulus Apostolus alloquens presbyteros Ephesinos, *Attendite*, inquit, *vobis ex universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere* (πρωτοβασιλευσιν, pascere) *Ecclesiam DEI, quam acquisivit sanguine suo.* Act. XX, 28. Pascere est gregi attendere, præire & præesse in Domino, pabulum, quo ad salutem æternam nutriantur, apponendo. Quale pabulum est, verbi prædicatio, sacramentorum administratio, precatio, quibus fides Christiana inchoatur, exercetur, obsignatur & conservatur. Eoque pertinet etiam disciplina, ut in pascuis maneant oves, nec evagentur, aut à grege longiùs discedant. Debet igitur secundum Pauli monitum Episcopus credenda proponere & explicare, sacramentis ea obsignare, à viâ perditionis corruptorumque morum, monitis, consiliis, interminationibus & censuris revocare, atque in viam salutis reducere, quod infirmum est consolidare, quod ægrotum sanare, quod contractum alligare, quod errans reducere, quod periit, quærere. *Ezech. XXXIV, 4.*

II. Attendat Episcopus lectioni, exhortationi, doctrinæ, in quibus consistit pabulum ovibus suis præstandum: exhortetur in doctrinâ sanâ, contradicentes & ovile suum vastantes arguat & reprehendat: sit ejus sermo sale conditus, nec omnino dulcis nec austerus, sed ex utroque constans, pro re natâ tamen lenior aut acerbior, aceto severitatis mordeat, oleo misericordiæ toveat, virgâ percutiat, baculo sustentet, latratu canum & pedo pastorali lupos ab ovili abigat, peccantem privatim primùm, & prout exigit qualitas culpæ publicè coram omnibus arguat, increpet, obsecret, instet opportunè in omni patientiâ, & cum regimine. Rursum ne objugatus peccator abundantiori tristitiâ absorbeat, confirmet in illo charitatem, consoletur pusillanimum: accensâ verbi divini lucernâ drachmam perditam quærat, donec inveniat: centesimam ovem in deserto repertam humeris impositam domum reportet: poenitentem filium osculo, stolâ,

annulo, epuloq; excipiat, & faciat omne id, quod bonum pastorem decet.

III. In hoc scilicet consistit officium pastoris & Episcopi, quo defungite-
netur etiam tunc, cum undique imminent pericula, & fastidia sese exe-
runt penè infinita. Ivo Episcopus Carnotensis *epist.* 4. hoc optimè descri-
bit, dum ait: *Quoniam summus pastor pastoris nomen habere nos voluit, &*
officium pastorale exercere precepit, errabundis & languidis ovibus congru-
am medicinam providere nos convenit: ut nec importuna instantia aliquam
præfocemus, nec blandiente nobis desidiâ nostrâ negligenter aliquam perire
permittamus: ne ocium nostrum negociis secularibus præponamus, quo minus
parturienti Ecclesie debitum ministerium persolvamus. Et post pauca, dum
Salvatoris nostri cruciatibus & mortis supplicium in exemplum duxit, his
verbis pergit: *Quid? Quid hoc factò summus pastor nobis insinuat, nisi ut*
nos dicti pastores oves erroneas ad custodiam nostram pertinentes per devia
quæq; & aspera fugientes in deficienti caritate consecutemur, ut ad gregem re-
portentur, licet insequendo vepribus conscindamur, crebris spinarum aculeis
cruentemur, &c.

IV. Hæc est ista animarum cura, de quâ dixit autor epistolæ ad Hebra.
XIII, 17. *Obedite præpositis vestris & subjacete eis, ipsi enim pervigilant,*
quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant,
& non gementes. ἄγρυπνοι, ait, est autem ἀγρυπνῶν, noctes insomnes
agere. Sic Paulus frequentem se ait ἐν ἀγρυπνῶν 2. Cor. VI, 5. quæ nihil
aliud sunt, quam pernox illa sollicitudo, quâ Evangelio propagando totus
incubuit. Hunc imitari debent Episcopi, quos propterea admonet Theo-
phylactus in *epist. ad Hebr. d. l.* Audiant hæc præpositi, quod perinde ut popu-
lum morigerum esse convenit, sic sacerdotem esse excubitozem pro populo, ut
qui sit rationem præ eorum peccatis redditurus. Et Chrysostomus *homil. 3.*
de sacerdot. Vigilantem oportet esse sacerdotem, eundemq; perspicacem atq;
innumeros quoquò versus circumferre oculos, utpote non sibi soli, sed tantæ vi-
ventem multitudini. Hanc vigilantiam, & sollicitudinem ipsum Episcopi
nomen innuit. Nam οὐνοπάς, inquit Johannes Zonaras ad *can. Apostol. 58.*
id est, custos nominatus est. Custodem verò vigilare oportet, non au-
tem otio indulgere. Cathedra propterea constituitur Episcopis in edito
& sublimi templi loco, quæ quidem res denotat, qualem eum esse, & quod
ab illâ sublimitate subditum populum respicere valdeque diligenter ob-
servare debet.

V. Et hæc cura ipsius Episcopi animam ita afficit atq; obligatam tenet,
ut in ejus pœnam omnis redundet negligentia, & æternâ morte puniatur,
qui incuriosus in eo officio fuerit. *Et tu fili hominis, inquit Deus Ezech.*
XXXIII, 7. speculatorem (σκοπῶν reddiderunt LXX.) dedi te domui Israël:
audi-

audiens ergo ex ore meo sermonem, annuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium, impie morte morieris, non fueris locutus, & se custodiat impius à viâ suâ: ipse impius in iniquitate suâ morietur, sanguinem autem ejus de manu tuâ requiram. Si autem annunciante te ad impium, ut à viis suis convertatur, non fuerit conversus à viâ suâ, ipse in iniquitate suâ morietur, porro tu animam tuam liberasti. Damnandi ergo Episcopi propter populorum iniquitates, si eos aut ignorantes non erudiunt, aut peccantes non arguunt. Eucleatè Chrysofomus lib. 2. de sacerdot. Quam multa, inquit, supplicia sacerdotes manent & Episcopos, cum ex eis unus quisq; non solum rationem redditurus sit suorum delictorum, sed eorum etiam omnium, quæ alii commiserunt. Et Prosper. de vit. contempl. lib. 1. cap. 21. Ille, cui dispensatio verbi commissâ est, etiamsi sanctè vivat, si tamen perditè viventes arguere aut erubescit aut metuit, cum omnibus, qui eo tacente perierunt, perit. Et quid ei proderit, non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato. In eandem sententiam scripsit Nicolaus de Clemangijs Archidiaconus Bajocens. epist. 75. Non modò mirum mihi videtur, sed planè monstri simillimum, illos qui sunt in speculâ ad insidias & pericula seculi hominibus sacri eloquii ignaris nuncianda constituti ad tanti terrorem tonitruï, non expavescere in tantâq; exuberantiâ vitiorum, quantam nulli puto seculo visam esse, obmutescere, cum suoq; tanto periculo alios perire sinere, quorum sanguinem suâ de manu, propter suam pernitiosissimam taciturnitatem requirendum esse audiunt.

VI. Caterùm quàm impeditum sit hoc munus Episcopi, & quàm moderatè atq; prudenter, propter personarum, quibus impertiri debet, discrimen, peragendum sit, generalibus præceptis explicari vix potest. Acri & limato judicio hic opus est, ne promiscuè cum omnibus eodè modo agatur, cum nec recipiant omnes eandem disciplinâ, nec uno modo tractari velint omnes. Paulus Apostolus Rom. 1, 14. debitorem se factum omnibus scribit. Id attendens Erasmus lib. 1. Ecclesiast. pag. 687. applicat ad munus Ecclesiasticum. Est enim (Episcopus) sapientibus & insipientibus debitor, imò pueris & puellis juvenibus & juveniculis, Viris & matronis, senibus & amiculis, magistratibus & negociatoribus, nautis & calceariis, militibus & agricolis, postremò lenonibus ac prostibulis, imò ac summis debitor est. Qui pastor est ovium, unum modò genus animantis curat, cujus ingenium nosse non ita difficile est. Bubulcus facile discit armenti sui ingenium, quemadmodum & subulcus & opilio. Qui curant Elephantos, non magno negotio discunt unius animantis naturam. Sed in hoc grege tot sunt animalium species, tot mixturae ut vix Africa gignat plures. Omnium autem naturam deprehendere, & cuiq; quod est accommodum, adhibere, non mediocris est ingenii, præsertim cum nullum sit animal homine vafrius ac versatilius.

VII. At verò, quis est hodiè inter Episcopos, qui talem propter oves suas

suas gerat curam? quis est, qui verbo & sacramentis pascat gregem suum? quis est, qui ἐπισκοπῆι verè, h. e. prospiciat & quasi invigilet? prospiciat, ut pastores gregi, quod illis noctu interdiumque faciendum est, ubi lupi immanesque feræ grassantur: invigilet, ut speculatores in Urbe, ubi metuenda sunt pericula. Quis est, qui non aliis potius invigilet negociis, quam curæ huic pastorali? *Ad exteriora negocia delapsi sumus*, inquit Gregorius M. in pastor. p. 2. c. 2. & aliud ex honore suscipimus, atq; aliud officio actionis exhibemus: ministerium prædicationis relinquimus, & ad pœnam nostram, ut video Episcopi vocamur, qui honoris nomen, non virtutem tenemus. Et relinquunt namq; DEUM hi, qui nobis commissi sunt, & tacemus: in pravus actibus jacent, & correptionis manum non tendimus: quotidie per nullas nequitias pereunt, & eos ad infernum tendere negligenter videmus. Sed quomodo nos vitam corrigere valeamus alienâ, qui negligimus nostram? Curis enim secularibus intenti tanto insensibiliores intus efficiuntur, quanto ad ea, qua foris sunt, studiosiores videmur. Usu quippe cura terrena à cœlesti desiderio obdurescit animus, & dum suo usu ipso durus efficitur per actionem seculi, ad ea emolliri non valet, qua pertinent ad charitatem DEI, &c.

II X. Similem querelam movet Bernardus in Psalm. XC. sermon. 6. Ecclesiasticæ, inquit, dignitatis officia in turpem questum & tenebrarum negocium transferunt, nec in his salus animarum, sed luxus quaritur divitiarum: propter hoc tondentur, Ecclesias frequentant, missas celebrant, psalmos decantant, pro Episcopatibus & archidiaconatibus impudenter decertatur, ut Ecclesiarum reditus in superfluitatis & vanitatis usus dissipentur. Pro hujusmodi esse volunt Ecclesiarum præpositi, diaconi, archidiaconi, episcopi, archiepiscopi: non enim hac merito cedunt, sed negotio, quod perambulatur in tenebris. Vox plangentis ecclesia in tempore isto: filios enutriti & exaltati, ipsi autem spreverunt me: spreverunt, inquam, me, & macularunt turpi vitâ, turpi questu, turpi commercio, à negotio deniq; perambulante in tenebris. Quæ & alia Bernardi verba cum recitasset Claudius Espencæus in epist. Pauli ad Tit. c. 1. subjungit: Sed nos cum Bernardo relinquamus istos sponsa magis venditores, quam inventores, & jumentorum ejus, h. e. Apostolorum ministerii locum sortitos, non zelum, successores omnes esse cupientes, imitatores per paucos, tam utinam ad curam vigiles, quam alacriter ad cathedram (si modo ad cathedram) currentes, perdentes nos, non servantes, nec suis nec sibi quidem parcentes, atq; ita perimentes pariter ac pereuntes. Idem Espencæus in præfat. digressionum ad Carolum Borbonium Cardinalem plenius mentem suam exponit, dum ait: Ego enim ex eorum numero me esse profiteor, quibus ex animo dolet, Ecclesiam ministeriorum vocabulis utcumq; retentis, seculis degenerantibus & in pejus proficientibus, res bonâ ex parte intercedisse ac vetustate velut evanuisse: umbris modo ac imaginibus pleriq; utimur, & quasi

quasi in specu Platonica desiderantes oblectamur, sic indubie errantes, quod Paulus ait, & alios in errore involventes, ut quam hodie nunquam magis querimonia illi Hieronymiana locus fuerit: Non omnes Episcopi sunt, &c.

IX. Diversa omnia docuit Magister ipse, autor ministerii Ecclesiastici: diversa etiam Petrus 1. epist. V, 2. Pascite, inquit, qui in vobis est, gregem DEI, providentes non coacte, sed spontaneè secundum DEUM, neq. turpis lucri gratiâ, sed voluntariè: neq. ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo. Vix reperietur hodie quisquam, qui coacte Episcopi munus suscipit; sed qui turpis lucri gratiâ, & ut dominantur in clero, id exercent, dum tamen exercent, penè innumeri sunt. Hinc adeò videas eos Ecclesiæ suæ curam non aliter habere, nisi ut ditescant, neve reditûs, quibus percipiendis admodum intenti sunt, minuantur, & ut ventri tantum suo benè sit, de ovibus suis, ut pascantur, ut pinguescant & incrementa quotidie capiant, parùm solliciti. At verò de pastoribus istiusmodi divina hæc est sententia, *Ezech. XXXIV, 2. seq.* Væ pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos: nonne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat, occidebatis; gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit, non consolidastis: & quod agrotum non sanastis, quod contractum est, non alligastis, & quod obiectum est, non reduxistis, & quod perierat non quasistis, sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentiâ. Et dispersa sunt oves meæ, eò quod non esset pastor: & facta sunt in devoracionem omnium bestiarum agri, & dispersa sunt. — Vivo ego, dicit Dominus DEUS, quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devoracionem omnium bestiarum agri, eò quod non esset pastor, neq. enim quæsierunt pastores mei gregem meum; sed pascebant pastores semetipsos, & greges meos non pascebant, propterea pastores, audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus DEUS: Ecce ego ipse super pastores, requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, ut ultra non pascant gregem, &c. Et quid verò de Episcopis hodiernis dici posset apertius?

X. Sed inquit illi, si diis placet, Episcopi, quod ipsi non facimus, per alios expedire solemus, qui vicariam operam præstant, & perinde est, ac si nos ipsi officio isto fungeremur. Neque id fieri contendunt invitis & repugnantibus canonibus, quod jam olim in Concilio Valentino III. *can. 16.* permiffum legatur. At verò hoc est, quod dixit Claudius Espenæus, & de quo maximè dolet, Ecclesiæ ministeriorum vocabulis utcunque retentis res bonâ ex parte intercuisse, ac vetustate velut evanuisse. De Vicariis dixi plenius *lib. 1. cap. 14.* Ipsæ oves hanc suorum pastorum socordiam animadvertunt, & graves sæpè movent querelas. Adjiciam verba Johannis Molinæi Professoris Lovaniensis *ex epist. dedicat.* quam præmisit operibus Ivonis Carnotensis. Quæ enim ita invaluerunt corruptelæ, eas malo

ex aliena descriptione, & eorum potissimum, qui eandem religionem profitentur, doceri, quàm meis, quæ suspecta esse possent verbis. Sic autem ille: *Unum interim reticere nequaquam possum, unde veluti è fonte, quicquid est malorum, putatur scaturire, quanquam id notius omnibus sit, quàm ut quisquam dissimulare possit. Inter religionis præsidēs Episcopos, quotusquisq; ac præsertim per Galliam, ac Germaniam, vicinas nobis provincias, quotusquisq; obsecro unquam ac portiuunculam aliquam officii attigit sui? ecquis altaria unxit? Ecclesias dedicavit, virgines sacravit, pœnitentibus illustratisq; manum imposuit? ecquis unquam paraciam visit ac lustravit suam? deniq; quis unquam suggestum ad populum clerumve verba divina facturus conscendit? Annon omnia, quanquam sui naturâ fere hujusmodi sint, ut mandari nequeant, novo inauditog; more, ac citra ullum majorum exemplum, in aliorum ferè humeros rejiciunt? quorum usus ad eò vetustus non est, ut hujusmodi τὸ ποτὶ γένῃται in toto jure Pontificio vix dum nomen invenerint. Si enim Episcopos cœpiscoposve vocare tentaveris, illud in canonem Nicæanum impinges, qui non patitur eidem civitati plures præfici antistites. Sin chorepiscopos malis, nihilo poteris rectius: quòd manifestissimum sit, horum olim fuisse multo arctiorem, quàm sit hodiè istorum propontificum potestatem. Et tamen hos ipsos chorepiscopos ἀπὸ τῆς χερῆς, quasi vicinos villanosq; Episcopos dictos, Damasus Papa sustulit, ne Pontifices otio ac quieti dediti aliquam, quamvis non omnem, muneris sui partem in has veluti vicarias operas averterent, quos etiam infami sædâq; similitudine meretricibus, quæ enixa partus alendos aliò amandare consueverunt, exæquavit. Sic & isti, inquit, infantes suos, id est, populos sibi commissos aliis educandos tradunt, ut suas libidines expleant, id est, ut pro suo lubitu secularibus curis inhiant, & quod unicuiq; visum fuerit libèrius agant, & subdit idem continuò. Pro talibus enim animæ negliguntur, oves pereunt, morbi crescunt, hæreses & schismata prodeunt, Ecclesia destruuntur, sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proveniunt.*

XI. Paterfamilias, qui selectorum fervorum operas sibi conduxit, non permittit facillè, ut per substitutos & vicarios illi eas præstent, ipsi autem curando ventri indulgeant. An verò putabimus, patri cœlesti perinde esse, sive ipsi ministerium præstemus, sive per alios, prout lubitum nobis fuerit? Et quod homines omninò fieri in suis rebus non paterentur, id terre credemus patrem cœlestem, qui se bonum pastorem & bonum patremfamilias ubique & vocat & ostendit? Industria personæ ubi electa est, ipsius illius opera requiritur, non alterius alicujus per speciem alienæ fungendæ vicis. Et illi sanè, qui ad Episcopatum se evehi patiuntur, de industria suâ multa & magnifica promittunt, quæ ipso opere præstare oportet, cum non in verbis & externo cultu res vertatur, nec igna vâ operâ id officium expleatur, sed diligentia, & assiduitate, & crebrâ animarum sibi creditarum reco-

reco.

recognitione opus sit. Præsens ergo ipse operari debet Episcopus, quippe qui propter hanc curam ab Ecclesiâ stipendium accipit. Ubi autem stipendium pro opere penditur, naturalis ratio dicitur, non sufficere vicarium constitui, etiam si digniorem te ipso substituas. Optimè Dominicus Soto de just. & jur. lib. 3. q. 6. art. 3. conclus. 7. Sed ais, *satis est laborare per alium.* Profectò si non debet manducare, nisi qui laborat, fit, ut qui non per se, sed per alium laborat, non debeat ipse manducare, sed contentus esse, si loco illius alius manducet. Ait fortasse Paræcius beneficii possessor, *satis est huic Ecclesiâ hunc vicarium substituere.* Responderet autem Ecclesiâ, si sciret: Ergò satis est ei hac, quam tu illi tribuis merces, cur ergò reliquum ex me, absq. ullo servitio surripis?

XII. Pascendi istud officium, quod Episcopis præcipuè competere dixi, maximam partem in prædicatione verbi consistit. Nec ergo debet quisquam ad officium istud promoveri, qui facultate docendi instructus non est, multò minus ille, qui ex longius distitis & peregrinis oris cum veniat, nullum omninò cum populo sibi commisso habere potest linguæ & sermonis commercium. Et tamen Episcopatum Lichfeldensem in Angliâ promotum fuisse legimus Rogerum de Molend, hominem peregrinum, & Anglicanæ linguæ prorsus ignarum, qui propterea pastoralis muneris omni curâ abjecta, in patriâ suâ otiosus delituit, donec Joannes Peckamus Cantuariensis Archiepiscopus edicto publico sub pœnâ remotionis moneret, ad Episcopatum suum ut rediret, ibique resideret. Cumque venisset tandem, eum ob tantam socordiam acerrimè objurgavit, quod etsi idiomatis inscius pascere suæ diœcesis gregem verbi prædicatione nequisset, præsentia tamen suâ eleemosynis & liberalitate alere debuisset. Vid. Matth. Parkerus in antiq. Eccles. Britann. in vit. Joh. Peckam. Franc. Godwin. de præsul. Angl. p. 373. At si sufficit hoc ad Episcopale officium, poterit Episcopus fieri imperitus quisque, paulo majoribus opibus præditus.

XIII. De non residendi licentiâ, quæ Canonici juris Doctores tradere solent, ad nos nihil pertinent. Novioris Ecclesiæ id institutum est, & sæpius improbatum. Attendere jubentur Episcopi gregi suo, Act. XX, 28. attendere autem non convenit in ablentem, sed in præsentem, nec ἐπισκοπῶν potest, qui abest à grege suo. Προσεδέουοντες τῷ θυσιαστηρίῳ dicuntur ministri Ecclesiæ 1. Cor. IX, 13. ἀποstedέουεν autem idem est, quod assidere, assiduam esse, gnæviter incumbere, & perpetuam assiduamque muneris curam denotat. Quomodo autem gerere talem potest, qui suam deserit Ecclesiam, nec in eâ præsens est? Idque olim, in Carthaginiensi præsertim Ecclesiâ, tam strictè observatum fuit, ut nec permitteretur Episcopo extra Ecclesiâ cathedralem in suâ diœcesi aliam, penes quam habitaret, eligere. In codice canonum Ecclesiæ Africanæ sub num. 71. hoc legitur decretum:

Rursum placuit, ut nemini sit facultas, relicta principali cathedrâ ad aliquam Ecclesiam in diœcesi constitutam se conferre, vel in re propriâ diutius quam oportet, constitutum, curam vel frequentationem propriæ cathedræ negligere. Atque istum canonem capitularibus suis lib. 1. c. 41. inseruit Karolus M. Ut non liceat Episcopo principalem cathedrâ suæ parochiæ negligere, & aliquam Ecclesiam in suâ diœcesi magis frequentare. Videbantur autem Episcopi sæpiusculè id facere ad declinanda onera in Ecclesiâ cathedrali quotidie emergentia, & ut liberiore otio frui possent alibi, in suâ tamen diœcesi. Extra diœcesin enim difficilior erat habitatio.

XIV. Eum in finem etiam Chorepiscopi recipi cœperunt, ut Episcopi ipsi quietiore vitâ frui, & voluptatibus suis indulgere eo liberius possent. Idve acri censurâ notat Hincmarus Remensis epist. 45. cap. 16. Quidam Episcopi, inquit, etiam à longè præcedentibus temporibus scandalum profuâ quiete & voluptatibus in Ecclesiam intromiserunt, ordinantes chorepiscopos, & eis, quæ summis pontificibus conveniunt, agere permittentes. Et hi chorepiscopi deinceps propter istam Episcoporum desidiâ prorsus interdicti fuerunt, iussique Episcopi suo ipsimet officio defungi, nec vicariâ amplius operâ uti. Dixi eâ de re lib. 1. cap. 13. Eoque pertinent in Capitularibus lib. 7. capitula 310. 318. 328. 329. Omnino enim in ordinem cogi Episcopos voluit Karolus Magnus, adeo ut extra casum necessitatis Ecclesiam suam eos relinquere haudquaquam passus fuerit. Quem in finem non Africanum tantum canonem supra allegatum capitularibus suis inseruit, sed etiam prolixiorem hanc edidit prohibitionem lib. 5. c. 177. Comperimus quosdam Episcopos & Abbates atq. Sacerdotes non causâ necessitatis aut utilitatis, sed potius avaritiâ & propriâ delationis seditiosè propriâ civitatis suæ sedè, vel monasteriû septa aut Ecclesia propriâ derelicta, clerog. neglecto remotiora loca frequentare. Pro quâ re & destitutio divini cultûs & predicatio in plebibus, & cura subjectorum postponitur & hospitalitas negligitur. Quod ne ulterius à quoquam sine inevitabili necessitate aut aliquâ utilitate fiat, pari consensu inhibuimus.

XV. Plura non addam. Ex dictis autem constat, infinitis curis & sollicitudinibus subiectum esse munus Episcopale, quas qui sustinere renuit, dum ad officium istud promoveri se passus fuit, non magis ille Episcopus dici potest, quam dici poterit janitor, qui januam nunquam aperit nec claudit, aut gubernator navis, qui ad clavum sedere recusat. Nec poterit verò talis ullam culpæ suæ excusationem prætexere, quandoquidem hoc ei sub hâc conditione commissum fuit officium ut curam animarum habeat, & de administratione suâ Domino & Creatori animarum rationem reddat. Die igitur omni, ait Augustinus homil. 24. & omni horâ & curâ omnino continua cogitare debet Episcopus, quanta dispensationis sarcinam gerat, qua-

qualem de illâ rationem domino suo reddat, &c. Meminerint omnes, sibi non potestatem usurpandam, sed serviendum imperio: cum eorum munus ministerium sit referendis rationibus obnoxium, non imperium, in quod inquiri nequaquam debeat, paternâ procuratio, non tyrannica pro arbitrio vivendi licentia: dispensatoria præfectura, non potestas minime reddendis rationibus obnoxia, uti ferè loquitur Iſidorus Pelusiota lib. 3. epist. 216.

CAP. IV. De castitate Episcopi.

I.

Castitatem semper apud ipsos etiam gentiles maximè commendatam, specialiter verò Christianis omnibus imperatam, & ab Apostolis sedulo inculcatam fuisse, notius est, quàm ut demonstrari oporteat. Castitas autem ista, quæ ἀγιασμός κατ' ἐξοχήν appellatur, 1. Theß. IV, 4. & ἐγκρατεία Galat. V, 22. consistit in sanctâ abstinentiâ cum à Veneris usu, tum à Veneris abusu, sanctâ scilicet à corpore & spiritu, 1. Cor. VII, 34. Verè angelica hæc est virtus ac divina, cœlestis sanctitatis æmulatrix, pulcherrima, atque ideò cum mundo & purissimo mundi Sole comparatur. Syr. XXVI, 21. Utilissima præterea ac infinitorum præmiorum sæcundissima, quale est generale istud promissum: Matth. V, 8. Omnis autem castitas in carne, spiritu & anima est, ne scandalizetur oculus, ne in formositate vultus fœminei hærentes pendeamus, ne blanda nos verba audire delectet, ne ad simulatos sermones mens prius dura marcescat.

II. Castitas hæc cum coincidat cum sanctitate, & Episcopi à plurimissimæ sæculis sancti dici cupiant, uti supra demonstravi, dubium non est, castitati eos præ cæteris studere debere. Unde Paulus Tit. I, 8. Episcopum ἐγκρατῆν esse vult. Ista verò ἐγκρατεία ex mente interpretum tantum habet ambitum, ut is verè ἐγκρατῆς dicatur, qui non solum in cibos, sed etiam in linguam, & manûs, & oculos impudicos imperium exercet, uti commentatur Theophylactus. Et sic etiam Clemens Alexandrinus lib. 3. Strom. Continentiam non oportet considerare in uno solum genere, nempe in rebus Venereis, sed etiam in quibuscumque aliis, quæ luxuriosa concupiscit anima, non contenta necessariis, sed sollicita de deliciis. Continentia est pecuniam despiciere, voluptatem, possessionem, spectacula magno & excelso animo contemnere, os continere, ratione quæ sunt mala vincere, &c. Inter istas continentia species tamen maximè eminet temperantia in rebus Venereis, quæ præcipuè pollere debet Episcopus. Lucerna enim is est Ecclesiæ: per ejus mores puros vel impuros bellè habet aut laborat